

Od redakcji

Tom trzynasty *Linguistica Copernicana* zawiera 17 artykułów i dwie recenzje. Dziesięć prac jest poświęconych zagadnieniom semantycznym i składniowo-semantycznym, dwie dialektologicznym, pięć pozostałych dotyczy składni formalnej, fleksji, teorii komunikacji, teorii tekstu i pragmatyki.

Tom otwiera wspomnienie Piotra Sobotki o Profesorze Witoldzie Mańczaku, uczonym o światowej renomie, wybitnym romaniście, indoeuropeiście i slawiście, który odszedł od nas na zawsze w wieku 91 lat, 12 stycznia 2016 roku.

Marjan Markovikj i Zuzanna Topolińska przedstawiają mechanizmy ewolucji macedońskiego systemu werbalnego i nominalnego na tle historii bałkańskiej ligi językowej i uzasadniają – na szerokim tle typologicznym – różnice między rozwojem języków południowowschodniej Słowiańszczyzny (dialektów języka macedońskiego, bułgarskiego i południowej Serbii) a pozostałych języków i dialektów słowiańskich.

Andrzej Bogusławski w swoich kolejnych rozważaniach na temat pojęcia wiedzy (a ściślej *wie*, *że*) przedstawia katalog argumentów na rzecz jego niedefiniowalności (pierwotności). Główna część artykułu stanowi krytyczną dyskusję z rozważaniami Tadeusza Ciecierskiego na temat stanów mentalnych (w szczególności relacji między wiedzą a przekonaniem), przedstawionymi w jego opublikowanej niedawno książce *Nastawienia sądzeniowe. Wykłady z filozofii psychologii* (Warszawa: PWN 2013). Anna Kisiel i Marzena Stępień rozważają pojęcie klasy otwartej, konstytutywne dla pojęcia jednostki języka i ustalania granic jednostek, a następnie pokazują trudności z wyznaczaniem granic jednostek na przykładzie opisu wyrażen z elementem *ani*. Autorki koncentrują uwagę na analizie kontekstów rzeczownikowych i czasownikowych z *ani* niełączącym (niespójnikowym), na podstawie NKJP. Badania stanowią potwierdzenie hipotezy o istnieniu jednej niespójniko-

wej jednostki o postaci *ani* o określonych, opisanych w artykule, właściwościach. Izabela Duraj-Nowosielska analizuje – z punktu widzenia semantyki i składni – przysłówkę *świadomie* w związkach z czasownikami agentywnymi, w relacji do przymiotnika *świadomy* / *nieświadomy* i przysłówka *nieświadomie*. Autorka pokazuje mechanizm przesunięcia semantycznego (pod wpływem zmian w kontekście leksykalnym i w zakresie struktury tematyczno-rematycznej) epistemicznego przymiotnika *świadomy* w przysłówkę *świadomie*, zawierający komponent wolitywny, charakterystyczny dla przysłówków *celowo*, *umyślnie*.

Joanna Zaucha bada czasownikowe wykładniki fałszu zawierające komponent oceniający (dezaprobatę), wyodrębniając według różnych kryteriów liczne podklasy wykładników, m.in. czasowniki z inkorporowaną oceną w presupozycji (typu *skłamał, że p*) i w części asertorycznej jednostek (typu *szkaluje kogoś, pomawia kogoś*). Dorota Kruk na tle opisów leksykograficznych czasownika *stracić* wyróżnia oparte na nim jednostki języka, a następnie przedstawia analizę składniowo-semantyczną wybranych jednostek. Artykuł Barbary Linsztet zawiera analizę składniowo-semantyczną czterech wybranych jednostek języka z wyrazem *wystarczy* oraz eksplikacje tych jednostek.

Alicja Wójcicka, odwołując się do metod opisu struktury tematyczno-rematycznej pytań, zaproponowanych przez Andrzeja Bogusławskiego i Magdalenę Danielewiczową, przedstawia analizę struktury tematyczno-rematycznej pytań uzupełnienia (typu *Myślisz, że jak to się robi?*), „w których element rematyczny, sygnalizowany zaimkiem pytajnym, stanowi część zdania podrzędnego” intensjonalnego. Z analizy tej wynika, że struktura semantyczna takich pytań nie różni się od struktury innych typów pytań uzupełnienia. Tomasz Nowak poszukuje odpowiedzi na pytanie o językowy status wyrażen *życie poczęte* / *dziecko nienarodzone*, odwołując się do licznych zdań z tymi wyrażeniami i innymi, reprezentującymi to samo i pokrewne pola leksykalne. Część semantyczną tomu zamyka artykuł Zofii Kulińskiej. Autorka omawia trzy klasyczne ujęcia presupozycji w logice, Gottloba Fregego, Bertranda Russella i Petera F. Strawsona, które stały się punktem wyjścia badań językoznawców nad presupozycjami semantycznymi i pragmatycznymi.

Problematyce metajęzyka opisu komunikacji werbalnej i niewerbalnej jest poświęcony artykuł Celiny Heliasz-Nowosielskiej. Autorka omawia różnice

między zakresami wyrażen języka ogólnego a wybranymi terminami specjalistycznymi, opisującymi użycia słowa i gestu w komunikacji. Krystyna Bojałkowska w artykule z zakresu składni formalnej rozważa wymagania składniowe form trybu rozkazującego czasowników *bać się*, *obawiać się*, *lękać się*, polemizując z poglądami Małgorzaty Gębki-Wolak i Andrzeja Moroza na ten sam temat. Fleksji diachronicznej dotyczy artykuł Jacka Perlina. Autor omawia zmiany form biernika liczby pojedynczej niektórych rzeczowników męskich we współczesnej polszczyźnie.

Zagadnieniom teorii tekstu jest poświęcony artykuł Gennadija Zeldowicza. Autor, w wyniku analizy 50 wierszy lirycznych znanych poetów rosyjskich XIX i XX wieku, uzasadnia tezę ogólną (i liczne podporządkowane jej tezy szczegółowe), że pochodzące od Wallace’a Chafe’a rozróżnienie świadomości ekstrawertycznej i introwertycznej ma istotny wpływ na kształtowanie kompozycji dyskursu lirycznego. Artykuł Anny Szczepaniak-Kozak dotyczy pragmatyki międzyjęzykowej – dyrektywnych aktów mowy. Autorka bada przejawy niegrzeczności w prośbach wyrażanych przez Polaków uczących się języka angielskiego.

Dwa ostatnie artykuły są poświęcone dialektologii. Wołodymyr Dubichynskyi, Tilmann Reuther i Ursula Doleschal – na podstawie materiału pochodzącego z telewizji ukraińskiej oraz ośmiu słowników (z komponentem rosyjskim i/lub ukraińskim) od końca XIX do początków XXI wieku – omawiają cechy leksykalne surżykizmów (dialektyzmów, kolokwializmów), jednostek reprezentujących język mieszany, używany przede wszystkim na obszarze Ukrainy, łączący ukraiński z rosyjskim. Katarzyna Czarnecka analizuje słowotwórstwo polskich gwar kresowych, przedstawia wyniki porównania polszczyzny północnokresowej z południowokresową.

Na końcu tomu publikujemy dwie recenzje. Mariusz Frąckowiak omawia interdyscyplinarny tom dziewiąty renomowanego czasopisma *Linguistische Treffen in Wrocław* (pod redakcją Iwony Bartoszewicz, Joanny Szczęk i Artura Tworka) *Im Anfang war das Wort II*, opublikowany w 2013 roku, poświęcony pamięci profesora Eugeniusza Tomiczka, wrocławskiego germanisty. Michał Głuszkowski omawia wydaną w 2015 roku, pracę zbiorową pod redakcją Moniki Kresy, *Dialog pokoleń na Mazowszu dalszym (Dąbrówka, Sadowne, Stoczek)*, stanowiącą rezultat współpracy etnologów i dialektologów.

Szanownym Państwu Recenzentom wydawniczym uprzejmie dziękuję za wnikliwą ocenę artykułów i uwagi krytyczne.

*

Prof. dr hab. Zuzanna Topolińska, członek Rady Redakcyjnej *Linguistica Copernicana*, autorka wielu artykułów opublikowanych na łamach naszego czasopisma, dnia 12 maja 2016 roku otrzymała tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Wrocławskiego. Z kolei dnia 16 maja 2016 roku odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim uroczystość odnowienia doktoratu Profesor Zuzanny Topolińskiej.

Zuzanna Topolińska, językoznawca o światowej renomie, wybitna slawistka, polonistka, macedonistka, teoretyk języka, jest profesorem Centrum Badawczego Lingwistyki Arealnej im. Bożydara Widoeskiego przy Macedońskiej Akademii Nauk i Sztuk w Skopju. Jest doktorem honoris causa Uniwersytetu Cyryla i Metodego w Skopju, członkiem zwyczajnym MANU, członkiem czynnym PAU, członkiem zagranicznym Serbskiej Akademii Nauk i Sztuk.

Składamy Pani Profesor serdeczne gratulacje. Życzymy zdrowia, wielu dalszych sukcesów naukowych i wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Maciej Grochowski